

Delrapport Renskötselns förutsättningar idag och i framtiden – Enkätresultat myndigheter, kommuner

I Projektets första del har fokus legat på insamling av material dels om traditionell kunskap och akademisk forskning, skogssamebyarnas situation idag och rättsliga ställning samt framtagande och utskick av två enkätundersökningar.

Arbetet med projektet tar avstamp i SSR:s visionsdokument Njunjuš och tidigare projekt "Livskraftig hållbar renskötsel.

Enkätundersökning

Enkäten syftar till att få en övergripande bild över myndigheters och kommuners kunskaper och arbete gällande renskötselns behov och förutsättningar. Resultaten kommer utgöra underlag för projektets andra del där behov och åtgärder ska belysas, resultaten kommer också att användas i dialog med beslutsfattare och myndigheter. Frågorna i enkäten har arbetats fram i dialog med SSR:s markanvändningsgrupp, anställda på SSR och forskare.

Exploateringar och förändrad markanvändning inom Sápmi har idag nått historiskt omfattande nivåer. Redan idag är 85 % av betesmarken påverkat av konkurrerande markanvändning¹. Det krävs således insatser för att säkerställa att rennäringen kan utvecklas och bestå i framtiden.

Till samebyarna har en enkät skickats ut i syfte att få en övergripande bild över samebyarnas grundläggande förutsättningar idag. Underlagen kommer i nästa steg utgöra ett grund för beslut om insatser och åtgärder.

Eftersom samer är ett urfolk och en nationell minoritet i Sverige innebär det att alla förvaltningsmyndigheter, statliga och kommunala, har skyldighet att i sin verksamhet främja det samiska folkets möjligheter att behålla och utveckla sitt kultur- och samfundsliv. För snart två år sedan 1 mars 2022 trädde konsultationsordningen i kraft i syfte att säkerställa samernas rätt till delaktighet i beslutsprocesser och stärka samernas inflytande i frågor som särskilt berör dem.

Konsultationsskyldigheten gäller i förvaltningsbeslut som kan få särskild betydelse för samerna, dvs. sådana ärenden som kan få direkt inverkan på samernas språk, kultur, näringar eller ställning som urfolk. För att avgöra om ett ärende är av särskild betydelse för samerna behövs en grundläggande kunskap om samernas språk, kultur, näringar och ställning som urfolk. Att öka kunskapen hos berörda aktörer om renskötseln är en prioriterad åtgärd med avseende på renskötselns möjligheter till klimatanpassning².

Idag uppger samebyarna att dialogen med myndigheter ofta är personberoende och att det tar lång tid för handläggarna att sätta sig in i frågan. Detta gör att hanteringen av ärenden blir sårbar när personal byter tjänst och det kommer nya handläggare.

Insamling

Den ordinarie svarstiden pågick mellan den 14 februari och 6 mars 2024. En påminnelse har skickats ut den 7 mars med en förlängning av svarstiden till den 12 mars, vilket gav ett ökat resultat på antal besvarade enkäter. Totalt inkom 45 svar.

¹ [Mapping cumulative pressures on the grazing lands of northern Fennoscandia \(diva-portal.org\)](https://diva-portal.org/)

² [10.3 Renskötsel.pdf \(klimatanpassningsradet.se\)](#)

En allt för lång enkät riskerar att sänka svarsfrekvensen. Det finns därmed fler frågor som hade varit intressanta att ställa, men med tanke på att enkäten inte fick bli för lång har antalet frågor begränsats. Alla frågor är ställda med valfritt textsvar, inga alternativ har getts och frågorna har inte varit tvingande för att komma vidare till nästa.

Formuläret som användes var Microsoft Forms vilket ingår i Microsoft 365. Att använda Microsoft forms har inneburit vissa begränsningar i utformningen.

En påminnelse till de som ännu inte svarat gick ut i slutet av svarstiden och det gav en ökad mängd svar.

Målgrupp

Enkäten skickades ut per e-post till 42 kommuner och 12 myndigheter. De svarande kunde antingen svara direkt via en länk till formuläret i Forms alternativt i e-post till SSR som sen har lagt in angivet svar i Forms. Svaren representerar respektive myndighet/kommun och den person som svarat kan inte namnges.

Resultat

Totalt inkom 45 svar, dvs 83% svarsfrekvens. Av dessa är 34 svar (76%) från kommuner och 11 svar (24%) från myndigheter. Några kommuner och någon myndighet har kommit med dubbla svar på enkäten, vilket då räknats in i antalet svar. En myndighet har svarat på enkäten en gång men med tre personer från olika nivåer i myndigheten, detta svar är räknat som ett svar och inte tre. Alla frågor har besvarats med valfri text, inga svarsalternativ har funnits och inga frågor har varit tvingande. Nedan redovisas resultat från enkäten. Svaren har vi valt att presentera anonymt och benämns därför som myndigheten/kommunen. Frågorna i enkäten i sin helhet bifogas Bilaga 1.

1. Anser ni att myndigheten har tillräcklig kunskap om renskötsel, samer och samisk kultur idag?

Svar myndigheter:

En myndighet svarar ja på frågan utan att utveckla sitt svar, en annan myndighet svarar nej medan dess kollega på annan position svarar ja, så av svaren att döma kan vi dra slutsatsen att kunskapsnivån varierar inom myndigheterna beroende på tjänst, arbetsuppgifter, bakgrund och hur länge man har arbetat där. Då frågor om renskötsel, samer och samisk kultur berör olika delar hos vissa myndigheter är det svårt att ge ett heltäckande svar. En myndighet lyfter att man upplever att kunskapsläget generellt är lågt och inte sällan präglat av känslor. Den myndighet som anger att de har omsättning av personal, särskilt inom områden där det ofta förekommer målkonflikter noterar att omsättningen medför kunskapsförluster.

Frågor som rör renskötsel, samer och samisk kultur är mångfacetterade och berör olika delar av olika myndigheters verksamhet. En myndighet anger att de hämtar kunskap och synpunkter från samiska företrädare genom samråd och konsultationer, dess personal har grundläggande kunskap om ämnena, och nya medarbetare får en introduktion kring nationella minoriteter, samtidigt som man kan se potential för förbättringar. En annan myndighet anger att de har kompetens inom den del som de ansvarar för, tex regelverk. En tredje myndighet anser sig ha tillräcklig kunskap för nuvarande uppdrag, men detta kan förändras i framtiden. En fjärde myndighet ser inte större vikt i att ha specifik kunskap inom ämnena för att utföra sitt uppdrag då de behandlar alla lika. En myndighet lyfter att de har lång erfarenhet och goda relationer med rennäringen, men kompetensen har minskat med färre uppdrag rörande renskötsel. Bedömningen av om kunskapen är tillräcklig är subjektiv och därför vill

en myndighet undvika svara. En annan myndighet fokuserar på att utveckla sin kunskap, exempelvis genom konsultationer, och har personal med erfarenhet inom renskötsel.

Svar kommuner:

15 av de svarande anser att de inte har tillräckligt med kunskap varav två svarar att de kan bli bättre. 6 av de svarande anser att de har tillräckligt med kunskap men även att de alltid kan bli bättre och att det är viktigt att ta del av den information som finns tillgänglig. Flera svarar att det delvis finns god kunskap i kommunen men svårt att säga om den är tillräcklig hos alla. En anger att det skiljer sig mycket från person till person men myndigheten (kommunen) som helhet har tillräckligt med kunskap. En kommun uttrycker det som att kunskapen varierar inom kommunen, handläggare som arbetar nära frågorna har kunskapen och de som inte lika frekvent arbetar med eller direkt berör frågorna tenderar kunskapen att variera.

Några svarar att de behöver mer kunskaper och utbildningar, gärna riktade utbildningar korta och återkommande, gärna digitalt. Utbildningar ska vara på nationellt plan så det blir likvärdigt över landet. En önskan om att lära sig mera finns.

2. Finns det något styrdokument inom myndigheten som anger vilka krav på särskild kompetens som handläggare ska ha som bas inför handläggning av frågor rör samer, samisk kultur och renskötsel?

Svar myndigheter:

9 av myndigheterna svarar direkt nej på frågan. En myndighet förklarar att det finns inget dokument som anger särskilda krav på kompetens, men det finns till exempel en fastställd instruktion för genomförande av konsultationer enligt Konsultationsordningen samt inom flera verksamhetsområden framtagna policies, instruktioner och rutiner som stöd i handläggningen. En annan skriver att särskild kompetens och erfarenhet krävs för personal som handlägger vissa beslut som gör skada i renskötseln liksom sammanställning av inventeringsverksamhet kopplat till rovdjur. En anger att det inte finns några styrdokument på myndigheten som anger vilka krav en särskild handläggare ska ha men vid anställning görs en helhetsbedömning av vilka kompetenser som redan finns på enheten och vilka som saknas. En myndighet anger att vid särskilda frågor där handläggare saknar sakkunskap inhämtas kompetens utifrån genom exempelvis remisser eller sakkunniga konsulter.

Svar kommuner:

24 svarar direkt nej på frågan om styrdokument finns gällande särskild kompetens. I enkätsvaren anges bla att personalen erbjuder handläggare erforderlig utbildning inom de områden som de handlägger, att styrdokument inte finns inom andra viktiga områden heller, en hänvisning till kommunfullmäktiges riktlinje för arbete med nationella minoriteter. En kommun anger att de arbetar med nya riktlinjer en annan att arbete pågår med att ta fram handlingsplan och styrdokument i samband med att de ansökt om att bli samisk förvaltningskommun. I en kommun ses samisk kompetens som meriterande vid nyrekrytering. En kommun svarar att det delvis finns, att de har en kommunövergripande policy för nationella minoriteter och minoritetsspråk, samtliga nämnder och styrelser ansvarar för att upprätta och följa upp verksamhetsspecifika mål, se till att dessa efterföljs och är känd bland medarbetarna. En kommun ser ett fortsatt behov av att ta fram styrdokument för att bli förankra minoritetsperspektivet vid uppstart av ärenden och i beslutsprocesser, det planeras för att ta fram nya mål- och riktlinjer i det minoritetspolitiska arbetet under 2024. En annan kommun har en strategi för det minoritetspolitiska arbetet där man tagit fram handlingsplaner kopplade mot strategin, i vissa planer finns utbildning som aktivitet för alla som arbetar inom ett visst kontor. Samma kommun svarar att det inte finns särskilda krav på kompetens för handläggare.

3. Har ni någon utbildning om samer, samisk kultur och renskötsel inom er organisation idag?

Svar myndigheter:

Hos fem av de svarande tolkas svaret som att det inte finns. Någon har ett internt nätverk för kunskapsutbyte om samiska frågor, en annan nämner intern vägledning kring konsultation i frågor med särskild betydelse för samer och en annan att det inte förekommer annat utöver den övergripande delen som ges i introduktionsutbildningen. En myndighet svarar att enstaka utbildningar har genomförts för vissa handläggargrupper men ingen som är regelbundet återkommande, de ser över om det skulle vara möjligt att ordna en årligt återkommande grundutbildning som skulle vara öppen för alla inom myndigheten samt tittar på möjligheten att få in det som en del i den introduktionsutbildning som genomförs för alla nyanställda, men det är ännu inte beslutat. I en annan myndighet finns möjlighet att utbilda sig via SLU:s renskötselutbildningar samt interna utbildningar. En myndighet anger att utbildning saknas men att det kan finnas krav i samband med rekrytering till vissa tjänster. En myndighet nämner att de har utbildats av personal på Sametinget om samiska frågor samt att vid introduktion av nya medarbetare berörs arbetet med mänskliga rättigheter övergripande samt länets specifika förutsättningar.

Svar kommuner:

19 av de svarande anger nej eller nej inte i huset eller inte just nu. Två kommuner svarar ja utan någon mer förklaring och en att de har återkommande utbildningar. Någon svarar att verksamheterna deltar på olika sätt i kompetenshöjande åtgärder, en annan att man nyttjar Skogs- och samemuseet eller andra externa aktörer för att anordna utbildningar, en anger att man med jämna mellanrum har utbildningar inom barn- och äldreomsorg. Tre svarar att de har inspelade internutbildning med Marie B Hagsgård kring minoritetslagen, ett ämne som flera lyfter att de har utbildning kring. En kommun anger att de endast har den utbildning som deras samiska samordnare ger vid vissa tillfällen vilken mest omfattar minoritetslagstiftningen medan en annan har återkommande informationsträffar med samordnaren och samråd med samebyar. I en kommun erbjuds utbildning om samisk hälsa som en rekommenderad utbildning för äldreomsorgens personal samt att de arbetar med att utbilda personer i kommunen om lag 2022:66. En annan kommun anger att det endast finns inom barn- och utbildningsförvaltningen där en metodutvecklare stödjer alla förskolor och skolor för att sprida kunskap om nationella minoriteter och urfolket samerna och hur man kan arbeta med tex samisk kultur inom förskola. En kommun anger att de har anordnat en utbildning 2021 om samer, nationella minoriteter samt rennäring för politiker och tjänstemän, de senare deltar vid utbildningar och erfarenhetsutbyten när dessa finns att tillgå kopplat till samiska rättigheter och rennäring. En kommun bjuder kontinuerligt in till dialog med samebyarna i kommunen, dialogmöten för areella näringarna. Det uppskattas från en kommun om tex Boverket, Sametinget eller Länsstyrelsen arrangerar utbildningar och tror att flera kommuner skulle delta vid dessa. En kommun anger att deras olika förvaltningar anordnar utbildningar med syfte att stärka kunskapen om nationella minoriteter; rättigheter, nationella minoriteter och minoritetsspråk (obligatorisk utbildning vid Stockholms stadsbibliotek). En kommun anger att deras utbildningsförvaltning har en utbildningsserie om minoriteter och sakkunniga föreläsare bjuds in, riktar sig till skolpersonal. En kommun anger att de har återkommande utbildning för politiker och tjänstemän och att de kan gälla samer, samisk kultur och renskötsel generellt eller minoritetslagstiftning och konsultationsordning specifikt. En kommun anger att de har gjort punktinsatser med information och utbildning riktat till kommunens personal vid lagändringar som tex verkställande om konsultationer samt mikroutbildning om lagstiftning. En kommun svarar att de snart är klar med en upphandling för att producera en film med lokal anknytning.

4. Hur många timmar omfattar den i så fall?

Myndighetens svar:

Fyra svar som varierar mellan 1 och 40 timmar, den senare ingår praktik. Övriga 7 har valt att inte svara på frågan.

Kommunens svar:

Det är få svar på frågan och de varierar mellan 15 min (film) till 8 timmar. Någon har angett 1–2 timmar per år, en annan 8 timmar per år och en tredje har angett 1–2 timmar per gång. Det varierar mellan kommunerna. En har angett 45 minuters föreläsning upp till en halv dag.

5. Riktas utbildningen till hela organisationen eller enbart till handläggare som ni anser direkt berörs av frågan?

Myndighetens svar:

De som svarar "där det ingår i introduktionsutbildningar för nyanställda" så blir det för "alla", eller i alla fall de nyanställda. Annars är det mer specifikt för de som berörs av frågorna/handläggare etc.

Kommunens svar:

Fyra svarar ja, till alla/hela organisationen, två svarar både ock samt en kommun där erbjudandet om utbildning går ut till alla anställda. Flera svarar att utbildning framför allt riktas till berörda/vissa verksamheter/målgruppen pedagoger. En svarar att "självfallet så utbildas de handläggare som berörs". En enhetschef (Bygg och miljöavdelningen och miljönämnden) har svarat att utbildning riktas till alla på dennes enhet.

6. Finns någon vägledning för hur myndigheten ska hantera kumulativa effekter som påverkar renskötseln?

Myndighetens svar:

Fem av de svarande skriver nej på frågan. En myndighet svarar att ingen specifik vägledning om kumulativa effekter har tagits fram av de själva utan de använder vägledande dokument från nationella myndigheter och andra organisationer, samt vägledningen "Samisk markanvändning och MKB" från Sametingets hemsida inom samhällsplaneringen. Man samarbetar internt och följer forskning inom området samt samverkar mellan enheter angående kumulativa effekter på rennäringen samt nyttjar särskilda vägledningar som finns rörande exploateringar. En annan myndighet (ej tillståndsmyndighet) uppger att de saknar vägledning för hantering av kumulativa effekter på rennäringen och har inte mandat att prioritera andra intressen framför myndighetens specifika intresse eller uppdrag.

Kommunens svar:

26 av de svarande anger nej på frågan, 1 svar anger vet ej men tror inte att det finns. Kommunerna ser inte ut att ha någon särskild vägledning för hantering av kumulativa effekter som påverkar renskötseln, men vissa har skrivningar i sina översiktsplaner. En kommun nämner att Naturvårdsverket har en publikation om detta ämne och en vägledning enligt miljöbalken. En skriver att kommunen följer lagstiftning och inkluderar kumulativa effekter i den ordinarie bygglovshandläggningen. En del kommuner har interna rutiner för att ta hänsyn till kumulativa effekter vid konsultationer och beslutsprocesser. Perspektivet att beakta kumulativa effekter för

samernas språk, kultur och näringar är viktigt enligt dessa rutiner. En svarar att de inte har tagit fram styrande dokument utan följer lagstiftning, 3 kap 5 § miljöbalken och en annan nämner kap 6 miljöbalken. En annan kommun svarar att de har allmän kännedom utifrån att handläggare hanterar kumulativa effekter. En kommun har, efter ett inspel från SSR vid revideringen av översiktsplanen, en skrivning i sin översiktsplan om att de kumulativa effekterna ska beaktas.

7. Hur ser dialogen och samverkan ut idag med samiska aktörer? Fungerar den väl?

Myndighetens svar:

Några av de svarande anser att dialogen med samebyarna fungerar tillfredsställande. Dialog och samverkan med samiska aktörer är en viktig del av myndigheters arbete. För en myndighet sker regelbundna möten med Sametinget och SSR, samt konsultationer enligt konsultationsförordningen när det är relevant. Dessa dialoger sker på flera plan och inom många områden, både genom samråd, konsultationer och yttranden i enskilda ärenden. En myndighet lyfter att de träffar representanter för samebyarna i olika arbetsgrupper som samiska aktörer i olika delegationer samt träffar ordförande i länets samebyar en gång per år. När det gäller arbetet som rör samiska kulturmiljöer så sker dialog och samverkan regelbundet och löpande med olika samiska aktörer bla sameföreningar och Sametinget. En myndighet lyfter att en utmaning som identifierats är att det ibland kan vara svårt att få kontakt med eller svar från samebyarna, särskilt under perioder då de är hårt belastade. Konsekvensen av detta blir antingen fördröjningar i ärendehantering eller att man i dessa lägen inte har möjlighet att säkerställa att man får med samebyarnas ståndpunkter i ärendet. Trots detta upplevs samarbetet inom vissa områden, som kulturmiljö, fungera väl. En myndighet svarar att de har också nära samarbete med kommunsamordnare för samiska frågor och ingår i nätverk för nationella minoriteter. Genom lagstiftning om konsultation i frågor som rör det samiska folket har myndigheten en skyldighet att konsultera samiska företrädare innan beslut fattas. Kontakterna med samiska aktörer anses generellt fungera väl, och dialogen bedöms vara tillfredsställande. En myndighet har flera samverkansprojekt och mötes forum används för att säkerställa en konstruktiv dialog och samarbete med samiska aktörer, och myndigheten strävar efter att upprätthålla goda relationer och kommunikation med de berörda parterna. En annan myndighet beskriver att dialogerna pågår på flera plan och inom många områden, dels via samråd, konsultationer och yttranden i enskild ärendehantering och dels i mera övergripande forum som delegationer. En myndighet beskriver att man har årliga möten med samebyarna, man har daglig samverkan i olika frågor som berör renskötseln och att samebyarna har direktnummer till specifika personer/avdelningar inom myndigheten för att underlätta ärendehantering. En myndighet upplever att kontakterna med samiska aktörer fungerar väl och att mycket av kontakterna sker på ett formaliserat sätt, t.ex. genom remissförfaranden eller inhämtande av yttranden. En myndighet lyfter lagen (2022:66) om konsultation och att man har ett pågående föreskriftsarbete som berör rennäringen, arbetet bygger på samrådsmöte och mejlkonversationer.

En myndighet lyfter att man tappat kontakten med SSR vid personalförändringar hos den senare och att man därför inte har annan kontakt med organisationen är kring specifika ärenden.

Flera myndigheter lyfter specifika frågor eller uppdrag där man har tätare dialog/kontakt med samebyarna och att det fungerar väl. I den här rapporten har vi valt att inte lista dessa pga inte peka ut enskilda myndigheter utan behålla möjligheten att redovisa svaren anonymt. Den lokala kontakten fungerar väl enligt en myndighet, "man vet vem man ska kontakta i samebyarna". Flera myndigheter lyfter att man har dialog och möter Sametinget i olika frågor och grupperingar årligen eller flera gånger per år.

Kommunens svar:

Merparten av de svarande anger att dialoger finns på olika nivåer och att det fungerar väl med respekt åt båda håll. Några kommuner svarar att dialogen fungerar bra ibland och mindre bra ibland. Samerna är engagerade i dialog och samråd med kommunerna på olika nivåer. Många kommuner har regelbundna möten med samebyar och samiska föreningar för att diskutera gemensamma frågor och behov. Vissa kommuner har även samrådsmöten för att kunna fånga upp samebyarnas behov i ett tidigt skede, med syftet att bibehålla förutsättningarna för rennäringen. Någon kommun har svarat att de skickar ut nya detaljplaner på samråd och granskning. Några kommuner har dock svårt att få svar från samebyarna på samrådsförfrågningar och önskar förbättra dialogen. Kontakter sker även vid planeringsarbeten för att undvika negativ påverkan på rennäringen. Andra kommuner har samlingar med samiska aktörer för att diskutera strategiska frågor och samverkansprojekt. Vissa kommuner har också samråd kring planering och byggfrågor samt vid risk för påverkan på rennäringen. Övergripande verkar dialogen och samarbetet med samiska aktörer fungera bra, men det finns utvecklingspotential och utmaningar med att hitta lämpliga tidpunkter och platser för möten med tanke på renskötselns natur och väderförhållanden. I en kommun har man tagit till sig problematiken att planera långt i förväg då renskötseln är beroende av väder och vind, man har insett att det därför är enklare att träffa en sameby åt gången i stället för att samla alla eller flera samtidigt. En annan kommun nämner att man gemensamt kommit överens att hålla dessa möten under maj och oktober vilket för aktuella samebyar fungerar bra. En kommun nämner att dialog sker i deras upprättade "samiska rådet" med representanter från samebyarna, tjänstepersoner samt politiker.

En samisk förvaltningskommun svarar att de har samråd med samebyarna 2 ggr/år samt samiskt samrådsmöte 4 ggr/år. En annan kommun svarar att de har samiska koordinatörer som jobbar med de samiska frågorna, stående samiska samråd mellan kommunala verksamheter och samerna. En kommun anger att endast vård- och omsorgsnämnden har samråd med samer enligt minoritetslagen. Och att samhällsbyggnad har svårt att få svar från samebyarna på samrådsförfrågningar. En kommun lyfter att det är svårt att få kontakt och svar från samiska aktörer och att man hade uppskattat en dialog bla i frågor om översiktsplanering. En annan kommun svarar att man tack vare dialog med samebyarna har kunnat identifiera mycket större områden av intresse än det som är inritat som riksintressen. Två kommuner svarar att de inte har någon fortlöpande dialog eller upparbetad samverkan med samiska aktörer.

8. Ser er myndighet något behov av att förändra dialogen och samverkan med samiska aktörer? I så fall hur?

Myndighetens svar:

En myndighet svarar nej på frågan, en har valt att inte svara och övriga myndighetssvar finns nedan. Behovet av dialog och samverkan ökar, särskilt när det gäller markanvändning för turism och den gröna omställningen. Vissa myndigheter och samebyarna har resurskrävande frågor att hantera, och det saknas ersättning för samebyarna att delta i arbetet, man vill avsätta resurser för att skapa forum för samverkan med samebyarna, som exempelvis samverkansgruppen kring "hållbara fjäll". Man vill att Sametingets yttranden i planeringsärenden blir mer ärendespecifika, särskilt med tanke på kumulativa effekter.

En myndighet lyfter att man har etablerat bra dialogformer med samiska aktörer, och kunskapen om samernas historia och kultur kan stärkas genom samverkan med rättighetsinnehavarna. En annan myndighet ser behov av fortsatt samverkan kring samiska frågor och vill höja kompetensen hos handläggare som behöver samverka med samiska aktörer. Samverkan mellan statliga myndigheter, särskilt Sametinget, anser man behöver utvecklas och förbättras för ökad förståelse. Dialog och samverkan har varit en framgångsfaktor för att främja ömsesidig förståelse, och det har varit viktigt att ge samiska företrädare en framskjuten roll vid möten.

En myndighet anser att behoven av dialog och samverkan kommer öka ytterligare framöver särskilt med tanke på frågor om markanvändning som en växande turismnäring och den gröna omställningen. Frågorna är resurskrävande både för myndigheten och för samebyarna som i dagsläget inte har någon ersättning för att delta i arbetet. Resurser behövs för att bygga forum/strukturer för strategisk samverkan tillsammans med samebyarna.

En myndighet anger att det är värdefullt att ha dialog mellan myndighet och samebyar även utanför akuta ärenden. Samverkansformer är viktigt i lokalsamhällen och att få de att hålla över tid är en utmaning. Någon myndighet nämner värdet av fortsatt kompetenshöjande insatser för handläggare som berörs. Någon annan värdet av att utveckla samverkan mellan myndigheter, specifikt med Sametinget.

Kommunens svar:

De olika kommunerna som svarat på enkäten uttrycker olika åsikter om den nya konsultationsordningen som trädde i kraft den 1 mars. Vissa ser positivt på den och tror att den kommer att förstärka det pågående arbetet, medan andra ser utmaningar och behov av förändring och någon anser att konsultationsordningen kommer styra upp parternas mellanhavanden. Det finns en uppfattning om att det finns brister i den nuvarande dialogen och samverkan med samiska aktörer, och att den nya lagstiftningen kan bidra till en fördjupad dialog.

Flera av de intervjuade ser möjligheter till förbättringar i samverkan med samebyarna och behovet av att öka förståelsen för renskötseln. Det diskuteras även behovet av utbildningar och material som fokuserar på urfolksperspektiv och urfolksrättigheter, samt behovet av att utveckla dialogen och samrådet med samiska aktörer inom olika områden. I en kommun finns röster om att man vill se ett gemensamt samiskt självbestämmandeorgan i samarbete med Regionen enligt modell i Mattias Åhréns utredning om Regionens implementering av UNDRIP. Det finns önskemål om att samebyarna hade resurser till reella konsultationer och samråd och en undran om SSR kan representera samebyarna. Kanske kunde något slags forum bildas där kommuner kunde få svar på sina frågor.

En del aktörer ser utmaningar i att implementera den nya lagstiftningen och behovet av att utveckla rutiner och riktlinjer för att möta kraven på dialog och samverkan. Det betonas vikten av att utvärdera och förbättra dialogformerna, samt att ge förutsättningar för en bra dialog med de berörda samhällsaktörerna.

Sammanfattningsvis finns det en generell inställning hos de intervjuade om att den nya konsultationsordningen kan leda till en ökad och fördjupad dialog och samverkan. Det finns en vilja att utveckla samverkan med samiska aktörer och öka förståelsen för samiska frågor och kultur. Utmaningar identifieras i implementeringen av den nya lagstiftningen och behovet av att utveckla rutiner och riktlinjer för att möta kraven på dialog och samverkan på ett effektivt sätt. Samtidigt betonas vikten av att utvärdera och förbättra dialogformerna för att säkerställa en god dialog och samverkan med de berörda samhällsaktörerna.

Dialogen och samverkan med samiska aktörer kring utbildningsinsatser och utbildningspaket behöver utvecklas och stärkas. Det är mycket betydelsefullt att samiska aktörer, t.ex. tillsammans med andra samiska institutioner såsom universitet och Sametinget som en nationell myndighet, på ett centralt plan arbetar fram utbildningsmaterial för området särskilt och specifikt som samtliga kommuner kan använda sig av. Samma utbildning och information till alla kommuner är av betydelse i syfte att nå kunskapshöjande åtgärder på bred front. Gärna digitala utbildningar önskas. Någon kommun önskar utveckla samarbetet med samebyarna och SSR för att på så sätt höja sin kompetens och förståelse.

Bilaga 1

Enkätens frågor till myndigheter och kommuner:

1. Vilken myndighet representerar du?
2. Anser ni att myndigheten har tillräcklig kunskap om renskötsel, samer och samisk kultur idag?
3. Finns det något styrdokument inom myndigheten som anger vilka krav på särskild kompetens som handläggare ska ha som bas inför handläggning av frågor rör samer, samisk kultur och renskötsel?
4. Har ni någon utbildning om samer, samisk kultur och renskötsel för anställda inom er organisation idag?
5. Hur många timmar omfattar den i så fall?
6. Riktas utbildningen till hela organisationen eller enbart till handläggare som ni anser direkt berörs av frågan?
7. Finns någon vägledning för hur myndigheten ska hantera kumulativa effekter som påverkar renskötseln?
8. Hur ser dialogen och samverkan ut idag med samiska aktörer? Fungerar den väl?
9. Ser er myndighet något behov av att förändra dialogen och samverkan med samiska aktörer? I så fall hur?